

Sygn. akt V CSK 118/11

POSTANOWIENIE

Dnia 8 lutego 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Hubert Wrzeszcz (przewodniczący)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSN Zbigniew Kwaśniewski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Skarbu Państwa - Dyrektora Izby Celnej w K.
przeciwko W. M.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 8 lutego 2012 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej od postanowienia Sądu Apelacyjnego
z dnia 27 stycznia 2011 r.,

**oddala skargę kasacyjną i zasądza od strony powodowej na
rzecz pozwanego kwotę 1800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych)
tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd pierwszej instancji postanowieniem z dnia 3 grudnia 2010 r. odrzucił pozew Skarbu Państwa i umorzył postępowanie w sprawie przeciwko pozwanemu członkowi zarządu spółki z o.o. o zapłatę należności z tytułu długu celnego, którego egzekucja wobec spółki z o.o. okazała się bezskuteczna.

Zażalenie powodowego Skarbu Państwa, kwestionującego stanowisko Sądu pierwszej instancji o niedopuszczalności drogi sądowej, oddalił Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 27 stycznia 2011 r. (sygn. akt I ACz 77/11).

W ocenie Sądu drugiej instancji o bezzasadności zażalenia przesądza trafność stanowiska o niedopuszczalności w niniejszej sprawie drogi sądowej przesądzającego w konsekwencji o właściwym zastosowaniu przez Sąd Okręgowy art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. Zdaniem Sądu odwoławczego, dla dochodzenia należności celnych jako należności publicznoprawnych istnieje odrębny tryb przewidziany w przepisach działu IV Ordynacji podatkowej. Ponadto odpowiedzialność na podstawie art. 116 Ordynacji podatkowej została inaczej ukształtowana niż odpowiedzialność na podstawie art. 299 k.s.h. Ta ostatnia ma charakter odszkodowawczy, a więc nie jest odpowiedzialnością za długi mające charakter publicznoprawny. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, przepis art. 116 Ordynacji podatkowej ma charakter szczególny wobec art. 299 k.s.h., a ponadto art. 108 Ordynacji podatkowej wyłączył drogę sądową w zakresie stosowania wspomnianego art. 116. W konkluzji Sąd ten uznał, że droga sądowa dla dochodzenia przeciwko członkom zarządu spółek kapitałowych kwot z tytułu należności podatkowych (także celnych) została wyłączona, co przesądzało o odrzuceniu pozwu i umorzeniu postępowania.

Powodowy Skarb Państwa zaskarżył postanowienie Sądu Apelacyjnego w całości, opierając skargę kasacyjną na obu podstawach kasacyjnych.

W ramach pierwszej podstawy skarżący zarzucił:

- a) błędną interpretację i wadliwe zastosowanie art. 108 i art. 116 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa;

- b) błędną interpretację i niezastosowanie art. 262 ustawy z dnia 9 stycznia 1997 r. Kodeks celny;
- c) niezastosowanie art. 299 k.s.h.

Zarzut naruszenia art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c w zw. z art. 385 i 386 § 4 k.p.c. i w zw. z art. 397 § 2 zd. 1 k.p.c. uzasadniono zastosowaniem go do sytuacji nieobjętej hipotezą tego przepisu.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej powód wywodzi, że z art. 2 § 1 i § 2 Ordynacji podatkowej nie wynika by jej przepisy znajdowały zastosowanie do ceł, a nadto twierdzi, że stosownie do art. 262 ustawy z dnia 9 stycznia 1997 r. Kodeks celny do postępowania w sprawach celnych stosuje się przepisy działu IV ustawy - Ordynacja podatkowa. W ocenie skarżącego art. 262 kodeksu celnego zawiera odesłanie jedynie do tych przepisów Ordynacji podatkowej, które regulują postępowanie.

Pozwany w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o jej oddalenie jako bezzasadnej i o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego wg. norm przepisanych. W ocenie pozwanego, przepis art. 66 prawa celnego jest wyrazem woli ustawodawcy odpowiedniego zastosowania przepisów Działu III Ordynacji podatkowej do długu celnego. Zawarte w rozdziale 15 działu III Ordynacji podatkowej przepisy art. 108 i art. 116 uzasadniają zastosowanie trybu wydania przez organ celny decyzji o odpowiedzialności członka zarządu spółki z o.o. za niezaspokojenie przez spółkę z o.o. długu celnego, wywodzi pozwany.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na uwzględnienie, wobec braku w niej uzasadnionych podstaw, chociaż nie wszystkie argumenty zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia są trafne. Zaskarżone postanowienie odpowiada jednak obowiązującemu prawu.

Okolicznością bezsporną jest, że powód wystąpił przeciwko pozwanemu z powództwem o zapłatę kwoty odpowiadającej wysokości bezskutecznie egzekwowanego długu celnego spółki z o.o., której członkiem zarządu był pozwany.

W tej sytuacji bezzasadny jest zarzut strony skarżącej dokonania błędnej interpretacji i wadliwego zastosowania przez Sąd Apelacyjny przepisów art. 108 i art. 116 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (tj. Dz. U. 2005 r., Nr 8, poz. 60 ze zm.).

Zważyć bowiem należy, że z mocy art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 19 marca 2004 r. Prawo celne (Dz. U. Nr 68, poz. 622) do odpowiedzialności m.in. z tytułu długu celnego stosuje się odpowiednio przepisy m.in. rozdziału 15 działu III ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa, a więc także przepisy art. 108 i art. 116 ostatnio wymienionej ustawy. Odpowiednie zastosowanie art. 116 Ordynacji podatkowej oznacza, że członkowie zarządu spółki z o.o. odpowiadają solidarnie także za dług celny spółki z o.o., jeżeli jego egzekucja z majątku spółki okazała się bezskuteczna, a członek zarządu nie wykazał wystąpienia którejkolwiek spośród okoliczności zwalniających go od odpowiedzialności.

Rację ma więc Sąd Apelacyjny uznając art. 116 Ordynacji podatkowej za mający w sprawie odpowiednie zastosowanie, z wyłączeniem zastosowania art. 299 k.s.h., w odniesieniu do odpowiedzialności za określony dług o publicznoprawnym charakterze. Zarzut naruszenia art. 299 k.s.h. okazał się więc chybiony. O odpowiednim zastosowaniu przepisu art. 116 Ordynacji podatkowej do odpowiedzialności członków zarządu spółki z o.o. z tytułu długu celnego tej spółki świadczy nie tylko norma art. 66 ust. 1 powołanej ustawy – Prawo celne, ale pośrednio także art. 2 § 2 Ordynacji podatkowej. Nakazuje on stosować przepisy działu III Ordynacji również do niepodatkowych należności budżetu państwa, do których ustalenia i określenia uprawnione są inne organy aniżeli organy podatkowe, a więc m.in. organy celne. Oznacza to odpowiednie zastosowanie w omawianym stanie faktycznym także art. 108 § 1 Ordynacji podatkowej, usytuowanego również w rozdziale 15 działu III ostatnio wymienionej ustawy. Odpowiednie zastosowanie art. 108 § 1 Ordynacji podatkowej do odpowiedzialności z tytułu długu celnego oznacza, że także o odpowiedzialności z tego tytułu osoby trzeciej (a więc również członka zarządu zadłużonej osoby prawnej) orzeka organ celny w drodze decyzji. Oznacza to wyłączenie drogi sądowej dla dochodzenia takiego roszczenia, co trafnie przyjął Sąd Apelacyjny, a w konsekwencji zasadnie oddalił zażalenie, aprobując zasadność orzeczenia

Sądu pierwszej instancji odrzucającego pozew na podstawie prawidłowo zastosowanego art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. Nietrafny więc okazał się zarzut naruszenia tego ostatniego przepisu uzasadniony jego zastosowaniem do sytuacji nieobjętej hipotezą tego przepisu.

Sąd Apelacyjny nie dopuścił się również zarzucanego mu skargą kasacyjną, naruszenia art. 262 ustawy z dnia 9 stycznia 1997 r. Kodeks celny (t.j. Dz.U. 2001 r., Nr 75, poz. 802 ze zm.) przez jego pominięcie przy orzekaniu. Zarzutowi pominięcia tego przepisu przeczy poświęcony mu obszerny wywód w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia. Zważyć jednak należy, że przepis art. 262, podobnie jak i cała ustawa z dnia 9 stycznia 1997 r. – Kodeks celny, utracił moc z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 19 marca 2004 r. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo celne (Dz. U. Nr 68, poz. 623 ze zm.), a to z mocy art. 25 tej ustawy. W dacie orzekania przez Sąd Apelacyjny 27 stycznia 2011 r. przepis art. 262 Kodeksu celnego nie obowiązywał już od ponad 6,5 roku. Jego zastosowanie byłoby możliwe jedynie w sytuacji, gdyby stan faktyczny sprawy odpowiadał hipotezie normy zawartej art. 26 ustawy z dnia 19 marca 2004 r. – Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo celne, a więc w razie gdyby zaskarżonym orzeczeniem ustalono, że dług celny spółki z o.o., której członkiem zarządu jest pozwany, powstał przed dniem uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej.

W tej sytuacji dokonywanie przez Sąd Apelacyjny analizy i wykładni nieznajdującego w sprawie zastosowania w ustalonym stanie faktycznym art. 262 Kodeksu celnego było bezprzedmiotowe. Z tego też powodu bezzasadnym okazał się argument strony skarżącej w postaci przywołania stanowiska zajętego przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 kwietnia 1998 r., I CKN 654/97, OSP 1999, nr 1, poz. 6, ponieważ dług celny oceniany zarówno w tej sprawie, jak i w sprawie zakończonej wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2006 r., II CK 384/05, (niepubl.), powstał jeszcze przed uzyskaniem przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 394¹⁴ k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i art. 99 k.p.c oraz na podstawie § 6 pkt 6 w zw. z § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).